

C 104, Fyrkanten, Rosendalsfältet
Kåbo 1:20
Uppsala stad och kommun

Förslag till färgsättning samt antikvariska riktlinjer rörande renovering
Johan Dellbeck
2008.04.03

C 104, Fyrkanten, Rosendalsfältet
Kåbo 1:20
Uppsala stad och kommun

Förslag till färgsättning samt antikvariska riktlinjer rörande renovering
Johan Dellbeck
2008.04.03

Omslagsbild: Översiktsbild över de beskrivna byggnaderna. 18 Mars 2008.
Foto: Johan Dellbeck

Upplandsmuseets rapportserie 2008:06

ISSN 1654-8280

© Upplandsmuseet 2008

Upplandsmuseet, St Eriks gränd 6, 753 10 UPPSALA

Telefon 018-16 91 00

www.upplandsmuseet.se

Inledning

Denna beskrivning är beställd av Akademiska hus genom Thomas Stiernström inför renovering av husen vid den s.k. fyrkanten på Rosendalsfältet. Enligt gällande detaljplan för området från 2002 är tre av de fem äldre byggnaderna på platsen försedda med varsamhetsbestämmelser. Ändring av byggnaderna får inte förvanska dess karaktär. 1999 gjorde kommunens kulturförvaltning en kulturhistorisk utredning över områdets bebyggelsehistoria. Den s.k. fyrkanten ingår i ett f.d. militärt skjutbaneområde som använts av närliggande Upplands regemente.

Förslaget är upprättat i enlighet med gängse byggnadsvårdsprinciper och bygger på att traditionella material och metoder ska användas. Förslag till färgsättning baseras på en dokumentation av ursprungliga färger i den mån de gått att finna. I de fall moderna material använts på husen, och som ej stämmer med husens ursprungskaraktär, föreslås en återgång till kulturhistoriskt riktiga material och former. Området består idag av fem byggnader. Hus 60 är ett putsat tegelhus från 1870-talet. Hus 61 och 62 är byggda på 1890-talet som förråd med stomme och fasad av trä. Hus 63 är ett stall, samtida med 61 och 62, och uppfört i trä. Vidare finns en smedja, hus 64, förmodligen också byggd under samma epok. Hus 63 och 64 omfattas ej av denna beskrivning.

Historik

Rosendalsfältet benämns i äldre tid som Carlshage. Namnet förekommer t.ex. på häradskartan från 1863. Platsen användes som skjutfält av Upplands regemente redan på Karl XI:s tid i slutet av 1600-talet. Under senare delen av 1800-talet användes Kronparken vid Ulleråker som skjut- och övningsfält av regementet, men när hospitalet började byggas i Ulleråker på 1880-talet måste skjutfältet flytta och Carlshage exproprierades därför av kronan år 1892. Där anlades ett nytt skjutfält. I samband med det tillkom byggnaderna vid den s.k. fyrkanten, förutom stenhuset som enligt kommunens utredning byggdes på 1870-talet.

Hus 60 är byggt i tegel med putsade fasader på 1870-talet. Fasad mot norr.

Hus 60. Stenhuset

Byggnadsbeskrivning

Putsat hus i sten och tegel med T-formad plan. Huset är byggt på 1870-talet. På en murad sockel av huggen gråsten är det byggt i en våning med stomme av tegel. Fasaderna är slätputsade och avfärgade i ljusgult med en organisk (plast-)färg. Fasaderna saknar dekorativa element förutom den profilerade takfotslisten.

Taket är ett sadeltak täckt med falsad skivtäckt plåt. Fotrännorna i plåt har smidda rännkrokar. Stuprören är svartlackerade och av modern typ med runda böjar. Huset har stickbågiga fönster- och dörröppningar. Fönstren har korspostform med separata ytter- och innerbågar. Fönstren är målade i engelskt rött. Byggnaden har fyra dörrar, en i varje väderstreck. Mot norr, öster och väster är det dubbeldörrar och i söder en smalare enkeldörr till pannrummet. Dörrarna är klädda med stående, slät panel. Norra entrén har ett skärmtak i trä i en stil som antyder att det är tillkommet i slutet av 1800-talet. Skärmtaket är täckt med falsad skivplåt.

Mot södra fasaden finns en betongbassäng där tidigare en oljetank stått. På taket finns en skorsten av tegel, troligen ommurad i samband med anläggandet av pannrummet för kanske ett halvsekel sedan.

Invändigt finns delar av ursprunglig inredning kvar i form av fyllningsdörrar, profilerade foder och panel i dörr- och fönstersmygar.

Antikvariska synpunkter på renovering.

Plastfärgen bör avlägsnas av både kulturhistoriska och tekniska skäl förslagsvis genom nerslipning eller bortfräsning av befintligt ytskikt. Ny ytputs av kalkbruk påförs. Avfärgning görs med kalkfärg.

Stuprör byts mot falsade stuprör med skarpa vinklar för att ge ett mer tidstypiskt utseende. Plåttak målas om med oljebaserad färg i kulör lika befintlig.

Hus 60, fasad mot söder. Det är viktigt att betongglädan framför fasaden, där en oljetank tidigare stått, rivs och att fasaden återställs.

Hus 61

Byggnadsbeskrivning

Huset är byggt 1897 som förråd. Det är uppfört med plankstomme eller regelstomme av trä i en våning på en sockel av huggen gråsten med vulstformad bruksfog. Fasaderna är klädda med liggande fasspontpanel målad i gult. Varje väggside är försedd med ett ramverk av släta vita bräder samt vita släta dörr- och fönsteromfattningar.

Taket är ett flackt sadeltak täckt med svartmålad falsad skivplåt. Mot söder har hängränna monterats. Stuprören är svartlackerade och av modern typ med runda böjar. På taket finns två plåtklädda ventilationshuvor.

Fönstren är försedda med plåtklädda träluckor. Fönstren har två lufter och är försedda med spröjsade träbågar. I söder har ett senare trelufts-fönster satts in med moderna kopplade bågar med aluminiumlist i nederkant.

I söder finns två entréer med dubbeldörrar av traditionell karaktär. Fyllningarna har snedställd pärlspontpanel och är målade i gult lika fasaden, medan dörrarnas ramverk är vita.

Hus 61, fasad mot söder. Fönstret insatt i senare tid.

Hus 61, takfot vid sydvästra hörnet. Rötskador i takfot och panel. Stuprör av modern typ föreslås bytas.

Hus 61 har bevarat sina plåtklädda fönsterluckor.

Invändigt finns inte mycket kvar av gammal inredning. Vinden har dock kvar sitt ursprungliga oinredda skick med synliga takstolar.

Antikvariska synpunkter på renovering.

Fasaderna är målade med plastfärg. Färgen bör avlägsnas med infravärme och skrapning varefter grundning och slutstrykning görs med linoljefärg. Eventuell skadad panel ersätts med ny panel av tätvuxet virke. Alla träytor på fasad måste ha hyvlad yta lika ursprungligt utförande.

Stuprör byts mot falsade stuprör med skarpa vinklar för att ge ett mer tidstypiskt utseende. Plåttak målas om med oljebaserad färg i kulör lika befintlig.

Hus 62

Byggnadsbeskrivning

Huset är byggt 1897 som förråd. Det är uppfört med plankstomme eller regelstomme av trä i en våning på en sockel av grovhuggen gråsten. Fasaderna är klädda med liggande fasspontpanel målade i knallblått. Varje vägg sida är försedd med ett ramverk av släta vita bräder samt vita släta dörr- och fönsteromfattningar.

Taket är ett flackt sadeltak täckt med svartmålade falsade skivplåt. Mot söder har hänggränna monterats. Stuprören är svartlackerade och av modern typ med runda böjar. På taket finns en plåtklädd ventilationshuv.

Fönstren är försedda stora tätspröjsade träbågar med munblåst glas. I söder har två tvåluftsfönster satts in med moderna kopplade bågar.

I norr finns två entréer med dubbeldörrar av traditionell karaktär. Fyllningarna har snedställd pärlspontpanel och är målade i blått lika fasaden, medan dörrarnas ramverk är vita.

Invändigt finns ingenting kvar av ursprunglig inredning.

Antikvariska synpunkter på renovering.

Fasaderna och även fönstren är målade med plastfärg. Färgen bör avlägsnas med infravärme och skrapning varefter grundning och slutstrykning görs med linoljefärg. Eventuell skadad panel ersätts med ny panel av tätvuxet virke. Alla träytor på fasad måste ha hyvlad yta lika ursprungligt utförande.

Fönstren har flagnande färg och sprucket kitt och bör helrenoveras. På östra gaveln finns några spruckna rutor. Vid renovering används linoljekitt och linoljefärg. Vid byte av spruckna rutor bör blåst glas användas.

Stuprör byts mot falsade stuprör med skarpa vinklar för att ge ett mer tidstypiskt utseende. Plåttak målas om med oljebaserad färg i kulör lika befintlig.

Hus 62, fasad mot norr.

Hus 62. Dörrarna har fyllningar med pärlspontpanel. De tätspöksade fönstren är ursprungliga.

Färgdokumentation av äldsta färglagret

Hus 60

Puts: Kalkfärg, gul: NCS s1020-Y20R

Fönster, dörrar: Ljusbrun NCS s5030-Y60R.

Hus 61, 62

Fasspontpanel: ockragul NCS s2030-Y20R

Listverk, foder: beige/brutet vitt: NCS s1005-Y20R

Dörrarnas fyllningar av pärlspontpanel: gul NCS s2020-Y20R

Dörrarnas ramverk: beige/ brutet vitt: NCS s1005-Y20R

Fönster, hus 62: brun, NCS s7020-Y40R.

Färgsättningsförslag

Förslaget innebär att en traditionell färgsättning med ockragula fasader (som sannolikt är husens ursprungliga) återskapas med linoljefärg respektive kalkfärg.

Hus 60

Fasadputs: Färg enligt NCS: s1020-Y20R, ljust ockragult

Färg enligt kalkfärgslikaren "Kalkfärg 90": 920:4, 400g 920 Oxidgult/25 kg kalkpasta.

Fönster,dörrar: Färg enligt NCS: s5030-Y60R

Färg enligt "Linoljefärg 2003": 1D-5876 (Bränd terra).

Hus 61 och 62

Fasspontpanel, dörrfyllningar: Färg enligt NCS: s2020-Y20R, ockragult

Färg enligt "Linoljefärg 2003": 4A-94 (Guldocker).

Listverk fasad, ramverk dörrar: Färg enligt NCS: s1005-Y20R, brutet vitt

Färg enligt "Linoljefärg 2003": 7A-94+786

(Guldocker+Grön umbra)

Fönsterluckor: Lika fasspontpanel.

Fönster: Färg enligt NCS: s7020-Y40R

Färg enligt "Linoljefärg 2003": 1C-4031 (Brun mörkocker).

Linoljefärg enligt linoljefärgsprovsmålingen "Linoljefärg 2003" tillverkas av Ottossons färgmakeri AB, Lillegårdsv 14, 240 13 GENARP, 040-48 25 74, kontaktman Gunnar Ottosson. Återförsäljare i Uppsala: Uppsala fönsterhantverk, Danmarks kyrkby, Johan Lindblom, 018-13 72 00.

Hus 63, det f.d. stallet.

Hus 64, f.d. smedja.